

Orditur epistola Ermenrici ad domnum Grimoldum abbatem et archicapellanum

Objekttyp: **Chapter**

Zeitschrift: **Mitteilungen der Antiquarischen Gesellschaft in Zürich**

Band (Jahr): **12 (1858-1860)**

Heft 6

PDF erstellt am: **30.04.2024**

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Inhalten der Zeitschriften. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern.

Die auf der Plattform e-periodica veröffentlichten Dokumente stehen für nicht-kommerzielle Zwecke in Lehre und Forschung sowie für die private Nutzung frei zur Verfügung. Einzelne Dateien oder Ausdrucke aus diesem Angebot können zusammen mit diesen Nutzungsbedingungen und den korrekten Herkunftsbezeichnungen weitergegeben werden.

Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. Die systematische Speicherung von Teilen des elektronischen Angebots auf anderen Servern bedarf ebenfalls des schriftlichen Einverständnisses der Rechteinhaber.

Haftungsausschluss

Alle Angaben erfolgen ohne Gewähr für Vollständigkeit oder Richtigkeit. Es wird keine Haftung übernommen für Schäden durch die Verwendung von Informationen aus diesem Online-Angebot oder durch das Fehlen von Informationen. Dies gilt auch für Inhalte Dritter, die über dieses Angebot zugänglich sind.

ORDITVR EPISTOLA ERMENRICI AD DOMNVM GRIMOLDVM ABBATEM
ET ARCHICAPPELLANVM.

p. 3

Diu sane mihi pertractanti preceptorum doctissime, quo primo exordium adipiscendę dilectae amicitiae uestrae caperem, inter multa animo opposita occurrerunt mihi duo magna luminaria: lumine maius, quo inluminamur, ut diligatur deus et luminare minus, unde proximus. ad quae precepta cetera omnia coherent, ueluti etiam nomini et uerbo, in quibus personam tenemus et actum ceterae partes omnes iunctim appendent. cum enim non ignorem, te tam in poemate quam in omni arte priorum adprime catum in tantum, ut interdum comicō coturno, aliquando uero ueste septemplici, quam sophia sibi suis manibus texuerat¹⁾ indutus mirifice procedis. pr̄ter haec etiam gemmis omnium uirtutum adornatus, humilitate precipuus, iustitia temperatus, fortitudine strenuus, prudentia cautus, temperantia modestus, zelo dei feruidus, pacientia lenissimus, in aduersis letissimus, in prosperis humillimus pares. et non immerito his uirtutum alis ceteros precellis, qui a primo aetatis flosculo inter aulicos beatorum augustorum mores decentissimos enutritus es. tam dogma totius discipline quam normam recte uiuendi ab eis didicisti, qui in omni imperio cum deo summi fuere. sed et hactenus riuo iocundissimo ac in omni uirtutum stemate prefulgido ex primoribus fontibus totius Europae emananti coheres, Hludowico scilicet dilectissimo regi nostro, qui licet angustiori * limite terrarum, p. 4 uirtute tamen uincit Herculem Centauros domitantem et agilitate Vlixem. interroga Sclauos in gyro et non miraris epytoma meum. habemus denique nos ipsius alumni pauperculi in eodem riuo maiores copias Scythico Tanay formasque ipsas Nilo preferentes. ei gratias referimus, qui nobis tam limpidum atque salubrem totius boni fontem concessit, unde cuncta pacifica et utilia semper haurimus haus- tumque ipse omnibus ad se properantibus indeficiens prebet et cupit hauriri. sed eheu idem ipse tam habilis fons ne late flueret, quam sepe machinamentis quorundam tum priuatorum tum etiam ethnicorum seu externorum hominum dispendio obstruitur, heremus prodit ac bestie loquuntur, donec restagnatus in sese et non sine periculo sui patientissime se exedebat deoque eum protegente armis rempublicam defendebat. in cuius etiam laribus tu ipse ueluti fidelis Iolla conuersatus latusque dextrum obseruans nosti melius, quam incomparabilis sit eius pietas, uirtus et ingenium aliarum gentium regibus. quippe qui in deo solo potentiam possidet et copia diuitiarum eius est sapientiae decus quique aliis sophia ut dictum est impar, auo tantum par te censore iudicatur, quatinus eo superstite habeas, unde ingenium grandeu iam senio fessum exacuas et ceu Karolum optimum pre oculis habens nil sit uel quod doleas uel pertimescas. sed haec latius alias.

Ceterum mi carissime didascle ne me longius ab incopta uia egressum obiurges, redeo demum ad id, quo omnes uirtutes spectant, hoc est ut primo diligamus deum et dominum nostrum ex to*to p. 5 corde et ex tota anima et ex tota mente, qui est eterna pulchritudo, aeterna dulcedo, aeterna sua-

¹⁾ Veste erant tenuissimis filii . . , quas . . (philosophia) suis manibus ipsa texuerat Boeth. de consol. philos. I. 1.

uitas, aeterna flagrantia, aeterna iucunditas, perpetuus honor, indeficiens felicitas. dein diligamus proximos nostros tamquam nos ipsos et sic ceteras uirtutes per comas teneamus istis duobus mandatis rite completis. et quia neuter sine altero diligitur, id est nec deus sine proximo nec proximus sine deo, consequens est, ut teneat anima ordinem suum, scilicet ut diligit totis uiribus, quod superius est hoc est deum et regat, quod inferius est id est corpus et animas socias dilectione nutriat et foueat. hisque duabus dilectionis pennis subleuata et in quadriga quattuor principalium uirtutum composita ad caelum usque euolare possit corpore exuta felicium anima . . . . .

- p. 8 Sed haec nunc dicta sufficient de anima. ac ne me reputes te in omni scientia perfectum ceu nouellum quendam uelle docere, cum sciam te omnia nosse, qui pene nullum angulum scripturarum dimisiisti, quem piscatum non habeas. quin potius haec idecirco de animae statu uel substantia tam late protuli, ut sciant legentes, qui se deum diligere profitentur, quod ita eum diligere debent ueluti tu diligis, ex tota uidelicet anima id est cum ratione et cum omnibus sensibus suis, fide firma, spe certa, caritate perfecta, credens in eum, sperans in eum, diligens eum, a quo omnia, in quo omnia et per quem omnia sunt bona atque permanentia. ob cuius amorem licet habitu hæreas, animo tamen spernis presens seculum cupiens dissolui et cum Christo esse, terrena atque temporalia magis agens ex debito quam ex intentione, misericordiae operibus deditus, hospitalitate precipuus, dei seruicio intentus omne quod ad cultum uel ad religionem diuinæ pietatis pertinet, quod Greci theosebian vocant summopere colis. sacerdotes Christi diligis uasaque sacrarum aedium restauras, monasteria uisitas ac uisitata paterno affectu disponis et equanimiter, si qua sunt in eis anomala, dirgis atque ad statum aequitatis perducis. et propter quem uel propter quid haec agis? nisi propter deum, quem diligis et propter proximum, quem ita diligis ut te ipsum ac interdum plus quam te ipsum. nonne cum cibum uel uestem tibi subtrahis et indigenti tribuis, indigentem proximum plus quam te ipsum colis? et ut tibi p. 9 pernota in*cutiam: ecce pro inuictissimo rege nostro post deum tamquam pro capite nostro eiusque clarissima laterali costa atque pro tota simul prole inde procedente quantis precibus incubis? quantasque uigilias pateris? quot itinera confidis? quantaque hinc et inde in commune uulgas expendis? ambulas, curris in montibus reptans, in fluminibus natans, siluas pertransis et uolitas in campis nec est in his labor diligentis animo, quia labor parit patientiam, patientia tolerantiam, tolerantia assiduitatem, assiduitas autem adducit caritatem; qua perfecta seruire iubemur inuicem apostolo⁴⁾ dicente: *Omnia uestra cum caritate fiant.* quod si cum vinculo pacis iussi sumus mutuo seruire, quanto magis totis uiribus debemus regibus nostris atque principibus deuotissime famulari . . . . .
- p. 12 Sed ne diu fatigeris pater in ambagibus locutionis huius neque me pro cycada numquam silenti abhorreas scito, quod hactenus os meum in id ad quod tendam non aperui, sed fixis labris qualis quantusque in dilectione dei et proximi sis uel in republica omnia omnibus factus breuiter dixi et quia mandatum nouum est, ut etiam inimicus diligatur, propter deum et de hoc haustum dedi. ....
- p. 13 Hinc iam etiam doctorum amabilissime, quia te ocellis creuimus scuto fidei indutum galeaque spei firmissimae cristatum, summae etiam lorica caritatis hamatum, mucronem uerbi dei²⁾ bicipitem pre manibus tenentem, conglutinauimus tibi pennas dilectionis dei et proximi ad utrumque latus bene subnixas, quibus optime subiectus polotenus euolare possis. atque ut leuius isses, quadrigis te im posuimus, quarum nomina sunt prudentia, iustitia, fortitudo et temperantia. .... Ecce quadrigarum

1) 1 Cor. 16, 14. 2) Ephes. 6, 16. 17.

tuarum species coram posita est, in quibus te gloriose equitantem miramur. nam prudenter omnia sapis, iuste etiam deum proximumque diligis, fortiter aduersa seu prospera vincis, temperanter per cuncta uersaris. nec immerito hoc insigne uirtutum cum accidentiis suis possides, cuius redam sophia ipsa officio aurigae sedulo regit et Christus sua gratia ducit. ac utinam sub axe huius cubans lycisca forem, colligerem uel micas inde cadentes, uel si furem sentirem statim muttirem..... Haec sane p. 16 omnia et caetera innumerabilia, quae abyssus supradictarum artium in se continet, tuae sapientiae rimanda dimitto, de quibus tamen aliquantis per enucleatius domino regi quaedam colligere cogitauit et inter alia ludi nostri dicta ceu quoddam coraulium dare, si scissem et in hoc uestrum uelle. sunt enim, prout nostis, in ipsis disputationibus multa ad dinoscendum pernecessaria sapienter uiuere cupienti.....

Nunc uero quia ad calcem huius epistolae festino, lucum nominis seu uerbi partim tangere p. 18 cupio ..... Nimisque longum est domine pater, si omnia in uerbis uariae reperta, tibi etiam comperta, in unam congeriem conor congregare, precipue cum fastidium pariant scientibus et tamen necessaria sunt ignorantibus. ob quorum etiam amorem, * licet absentium, haec tam longa serie p. 36 prosequar exponendo, ut sciант, quod communem habere cum eis gratiam dei desidero in scientia artis et intellectu spiritali et ut pro anima mea, quando hec legunt diuinum implorent auxilium, quia quicquid deo donante intellego aliis communico, neque mea uoluntate thesaurum celestem sub ueste tenacitatis abscondo, sed uolentibus aequre nolentibus ultro expendo..... Interim uero ductor p. 38 amande, quia tempora augustorum nosti, sub quibus sapientia floruit et ut leuius iter ha*beamus dicio p. 39 mihi, si inter illos audieras, unde quidam corripiant, quidam uero producant in penultimis uerba subiunctiva in prima et secunda persona pluralis numeri tempore preterito perfecto et futuro eiusdem modi per omnes coniugationes.... Videsne pater, quod quasi * ebrius uia copta relicta in alias partes p. 45 etiam deuoluor tangendo quedam ex his et ad intellegendum exponendo? quod ne propter tuam inscitiam me facere putas, quin potius ob duas angustias instantes. una est quia cerno docentium raritatem, altera quia dissentium crescere video tarditatem in tantum, ut nec de talibus uel interrogare dignentur et sic artes inscrutabiles a non dissentibus uilescunt. scripsi haec, ut necessaria coram exposita uel inuiti recognoscant.....

Sed et de istis iam dicta sufficient et ne amplius restes laxes, quibus me ad quadrigas tuas p. 56 ligare rogaui, ne forte ex artibus uix eductus iterum in pelagus immensum submergar prophetarum, quorum dicta eo sunt mystico intellectu plena, quo constant non ab alio sed ex spiritu sancto dictata et per os sanctorum prophetarum prolata ac propalata. et quia scio certissime, quod hec omnia sapientiam tuam inexhaustam minime latent, scito uero, quod omnes infantes tales non sunt, qui haec ita sciант, quapropter et si non omnia, tamen gustum ex aliquantis necessariis porrigo illis, qui nesciunt uel qui ad legendum tardi sunt. praeterea nolo me loris tuis in tantum obstrangules uel obtutum tegas, ut ecloqui uel uidere uiam non possim, saltim uel Maronis Musas cernere uel ipsum licentiam da. nolo tamen ipsum uidere, quem credo in pessimo loco manere et quia terret me uisus eius. sepe uero quando legebam illum et post lectionem capiti subponebam, in primo sopore, qui post labore solet esse dulcissimus statim affuit monstrum quoddam fuscum et per omnia horribile. interdum gestabat codicem, interdum calatum ad aures, ueluti scripturus aliquid, ridebat ad me uel quia dicta eius legebam irridebat me. ast ego euigilans signabam me signaculo crucis librum eius longeque proiciens iterum membra dedi quieti. sed nec sic cessauit fantasma ipsius * terrens me, ferens p. 57

tridentem nescio utrum Plutonis domestici eius an alicuius alterius pre manibus, facie furua solos dentes candidos ostendit. quamque comminationem illius similiter in nomine domini signatus contempsi, ueluti ludum eius ante risibilem pro nihilo habui. quod si omnes dii eius tales sunt, qualem se ipse finxit et de quibus mira ac uaria canit, detestandi sunt penitus, licet legantur eorum gesta.....

p. 62 Et quia prout nosti sicut stercus parat agrum ad proferendum satius frumentum, ita dicta paginorum poetarum licet fēda sint, quia non sunt uera, multum tamen adiuuant ad percipiendum diuinum eloquium, hinc sane omnes, qui hanc epistolam lecturi sunt rogo, ne perturbentur nec felle tenus irascantur, quod a deo tibi datē sapientię tanta asseribimus. si enim uniuersalem prudentiam tuam tam in dominicis, quam etiam in publicis functionibus pensare uoluissent, quam aptus es ad omnia ubique, non haberent in hac sceda quid mirarentur. malui tamen hanc epistolam inter primas uel secundam fore ad honorem tuum scriptam, scilicet quia tu primus deo seruientium merito a regali munificentia es positus, non sit tenuitate sensus ultimum quod constat ad te scriptum. nec est a scientibus nimis mirandum, si tu principali dono sapientie in tantum praeuentus es, ut ceteris coequari facile non possis, cum et sanctorum patrum a patriarchis et deinceps per incrementa temporum creuit scientia spiritualium. et ut inde apertius dicam aliquid: plus namque Moyses quam Abraham, plus prophetę quam Moyses, plus apostoli quam prophetę in omnipotentis dei scientia eruditı sunt. de tali etiam spiritualium uirorum incremento loquitur Danihel¹⁾ dicens: *Pertransibunt plurimi et multiplex erit scientia.* quis enim nesciat, quia Abraham cum deo locutus est et tamen ad Moysen dominus²⁾ dicit: *Ego sum deus Abraham et deus Isaac et deus Iacob et nomen meum Adonai non indicaui eis.*

p. 63 ecce plus Moysi quam Abrahae innotuerat,* qui illud de se Moysi indicat, quod se Abrahę non indicasse narrabat. sed uidendum est, si prophetę plus quam Moyses diuinam scientiam apprehendere potuerunt. certe psalmista³⁾ dicit: *Quomodo dilexi legem tuam domine tota die meditatio mea est,* atque subiungit: *Super omnes docentes me intellexi,* et iterum: *Super seniores intellexi.* qui ergo legem meditari se memorat et super omnes docentes se ac seniores intellexisse testatur, quia diuinam scientiam plus quam Moyses acceperat manifestat. item quomodo ostensurus sum, quod plus sancti apostoli edocti sunt quam prophetę? certe ueritas⁴⁾ dicit: *Multi reges et prophetę uoluerunt uidere, que uidetis et non uiderunt et audire que auditis et non audierunt.* plus ergo quam prophetę de diuina scientia nouerant, quia quod illi solo spiritu uiderant, hoc ipsi carne uidebant. quapropter non est multum mirandum, si et tu plus gnoscis, quam Plato et Maro, quorum neuter ad tantam scientiam peruenire potuit, ut sciret deum. tu uero non solum cognoscis trinum et unum deum omnipotentem, sed et in nomine eius diligis proximum tuum sicut te ipsum ac in ipsa purissima caritate patiens es, benignus es; non emularis, non agis perperam, non inflaris, non queris quae tua sunt,⁵⁾ sed pro utilitate omnium laboras et praecipue pro his, qui tibi in deo commissi sunt. nam deo propitio omnia iuste prouidente tria monasteria curę tuę procuranda commissa sunt, quorum te hactenus non dominum sed patrem noueras quique etiam omnes in tantum te diligunt, ut plus absentiam tuam de*fleant; quam praesentiam timeant.

p. 64 Ac ne me in his laudibus ypocritatam censeas, dicam tibi absque fuko simulationis, quia prout nosti beatissimo praeceptore meo Walahfredo pro responso quodam domni regis ad Carolum germanum suum pergente ibique defuncto interim, quo eum inde sperabas incolomem reuersurum iussisti me de Auanensi coenobio ad monasterium sancti Galli commorandi et discendi gratia proficiscere ibique a

1) c. 12, v. 4. 2) Exod. 6, 3. 3) Psalm 118, 97. 99. 100. 4) Lue. 10, 24. 5) 1 Cor. 13, 4. 5.

fratribus honorifice receptum aliquandiu commorari. quod et feci iuxta preceptum benignitatis uestre
nauem concendi atque illuc cum omni prosperitate deo gubernante perueni tantasque uirtutes in
eisdem fratribus conspexi, ut uix illas, ne dicas me sed neque Pythagoram de Samo egressum has
eloqui posse. alius enim alio humilior et pacientior inuenitur, nec est zelus amarus inter eos uel
inuidie liuor, sed sola caritas ibi principatur et iustitia regnat. et si caritas mater est uirtutum et
concordia filia eius ac simplicitas sancta earum pedissequa illic sine dubio domicilium proprium habent.
que etsi pro tempore aliquanto in aliis locis commorata fuerit et particulatim se ibi ostenderit, hic
tamen semper cum filia et ministra tota consistit. nec est aduentantium hospitum ullus, cui ab his
tribus non occurratur. sunt enim iugiter simul indissolubiles ut funiculus triplex et inter omnes sparsae
integre tamen unum omnibus ministerium praebent. a cuius scilicet caritatis uberibus suxit beatus
Engilpertus largitatem et ingeniosissimus Hartmodus benignitatem, ambo * docti, ambo tam deo quam p. 65
hominibus dignissimi, tibi etiam domino carissimo per omnia fidelissimi, cœn aurea candelabra lucent
in domo tua ante deum. nec nocet, si unius lux paulo feruentius ardet, alterius uero lenius et ob hoc
longius, cum utrumque placeat et botrus qui a calore solis citius et qui sero maturescit et equus
uelox et qui pedetemptim ambulat aequa laudatur ab his, qui interdum huius, interdum uero illius
utilitate, prout res dictat, utuntur. longum est sane, si per singulos nominatim uelim discurrere,
quatos qualesque dei famulos in omni arte et uirtutum stemate redimitos ibi uiderim. sed neque in
edificiis construendis ex omni materia tam industrios uiros uel raro usquam repperi. sicuti bene in
nido apparet, quales uolucres ibi inhabitaent. cerne basilicam et coenobii claustrum et non miraris,
quod refiero. et ne de omnibus sileam, quid est Winihartus, nisi ipse Dedalus uel quis Isenricus, nisi
Beseleel secundus, in cuius manu semper uersatur dolabrum, excepto quando stat ad altaris sacri
ministerium. tanta humilitas in eis est, ut tam perfecti uiri non dedignantur opus rusticum per se
ipsos actitare, pensantes scriptum: *Humilitate penetratur cœlum et caritate peruenitur ad regnum sempiternum.* quid memorem de domno Amalgero in consiliis prouido atque in uniuersa morum honestate
preclaro: in diuino autem cultu quam religiosus sit, testatur altare aureum, ante quod sedulo sedet
uel iacet orans. taceo de domno Ratgero uiro simplicissimo usque quo uentum fuerit ad hoc, * quo p. 66
latius id ualeam exponere, qualiter omnis congregatio illa per totum diem laborauerunt in una colum-
narum illarum, quae in basilica ipsa circumstant. ad ultimum omnibus iam fessis ac inde secedentibus
solus ille ab incepto opere non recessit, sed tamen frustra sudabat, antequam in hec uerba prorupit
dicens: Sancte Galle finde illam. mirumque in modum in his uerbis simpliciter edictis rupis illius
moles immensa sua sponte inde fissa enituit, unde tota illa multitudo ante laborauit, ut aperte daretur
intellegi, quod hanc findere non labor hominum sed meritum sancti Galli potuit, que per inuocationem
nominis eius simplicem tam facile fissa apparuit et quia idem ipse frater columna spiritalis aedificiū
fuit in tali miraculo optime claruit. longum est denique, si omnia illorum fratrum bene gesta, quibus
per meritum sancti Galli praeeminent, uelim tam breui sermone concludere, dum omnes unum sint
et ipsi in Christo et Christus in eis, quia nihil impossibile est capiti deo, qui sic dirigit membra sua,
sed nec aliquid ad impetrandum difficile erit membris suis, qui sic coherent capiti suo. fateor omnia
laudabilia uidi in eis et praecipue caritatem ridentem et unum uel nusquam uel in paucis hic nullum
musitantem. completurque in eis, quod olim deus per prophetam suum promisit dicens¹⁾: *Et ueniens*

¹⁾ 2 Cor. 6, 16. (Levit. 26, 12.)

habitabo cum eis et ipsi mecum et inter illos ambulabo et ero illorum deus et ipsi erunt mihi populus.
et iuxta psalmistae¹⁾ cohortationem senes ibi cum iunioribus semper laudant nomen domini. quapropter mi carissime pater domne Grimolde diu opitulatam mentis meę intentionem nunc recluden-
p. 67 dam censeo. quia tanta bona in te et in familia^{*} tua per dei gratiam conspexi ceu basium quoddam
repndens caritati uestre, cogitaui scripto commendare, que mihi constant de uestra bonitate nota et
dignissima.

Et cur non memorię tradimus facta uirorum cum Christo uiuentium²⁾, si tanto studio legimus
facta³⁾ hominum iniquorum mortuorum et cum diabolo in inferno sepultorum? quid enim Iuppiter uel
Mauors nisi homines pessimi? et quid econtra sanctus Columbanus et sanctus Gallus nisi homines
optimi fuerunt? quorum familia tantis terrarum spatiis dirempta talis est, ut una sit tantaque est,
ut per dei gratiam signa faciat. sed quia de omnibus longum est commemorare uel de uita sancti Galli,
cuius tu pastor quam optime tugurium possides et familiam regis, liceat amoris causa uirtutum eius
quosdam floscellos decerpere et metricis melodiis ceu floreum diadēma capiti tuo conponere, ut si
superius te omni uirtutum decore dixi gemmatum, sine corona tantum non te uideat sol stellatum.
scripsit itaque eiusdem confessoris Christi uitam supradictus præceptor meus uir simplicissime uite et
per omnia recte beatus Walahfredus tibi notissimus, quem etiam tu ipse ut peritus cathegeta peritum
sophistam enutristi et ut plus in domo dei luceret lumine dei præuentum super candelabrum eleuasti.
sed heu pro dolor! mors acerba, quae nulli parcere nouit subito eum nobis tulit, nec tamen sibi
animam illam vindicauit, quam Christus assumpsit. uoluit uero ille poaetico coturno-gesta beatissimi
Galli comere, sed morte præuentus uitam in uita finiuit. unde ego rogatus sum a quibusdam fratribus
p. 68 et praecipue a deuotissimo Gozperto, ne dicas caluo, sed pilis^{*} zephali aure tenus nudo, omni tamen
sancta beniuolentia pleno, felicissimi abbatis Gozperti nepote cum quadam ui impulsus sum, ut quod
magister deuotus non impleuit, ego cliens adsecla compleam illum secutus, asserens esse unum tam
incipientis ex animo quam perficientis præmium. fecissemque fateor in hac re uotis satis, si supradictus
dilectus noster in hac petitione aliquam patientiam habuisset. est enim tam feruentis studii, ut
in una eademque hora et lac uelit mulgere et caseum praemere, cum nec Roma una die sit condita,
sed neque triticum eo die metitur, quo seminatur. ad hęc etiam de uno fonte non putauit sitibundus
sitim suam posse sedari, ad mare cucurrit, scilicet Homerum nescio quem nouum pro hac re inuocans
eis Hrenum, qui in morem Flacci non currit in poemate sed fluit. insuper et Alpes philosophantur
circum, sub quibus iugum Sambutinum Rihpertus lyrico possidet sono et, si nosset antra Musarum,
esset talis ut Cinthius Apollo. cuius poesis prisca si interdum alternatur more, Hartmodus eius aures
auellit apta repingens proprietati. nam et ipse scientiam philosophandi habet ut Aristotiles calamum
in mentem tinguens. et quia multa sunt miracula sancti Galli, plures decet habeat asstipulatores
multiplicesque laudatores. ac ne solus in eius laude sileam, cuius beneficia immensa in me ipso
expertus sum, tam in uocis claritate, quam etiam in luctus mei solamine, ita ut noctu ante tinnitum
nole hunc uersum cantaret ante me: *O alumine tuos comprime luctus.* quem etiam luctum pro manenti
p. 69 concordia, ne propter me ibidem umquam mutaretur,* in crypta eiusdem sancti deo fudi. quapropter

1) Psal. 148, 12. 2) Et dum usque hodie Maronis ac Homeri inutiles fabulae a christianis uiris lexitantur, cur non magis
libet perscrutari dicta ac facta maiorum, ad quorum tumbas sedulo procumbimus etc. Erminrici prolog. in vitam S. Sole.

3) Vor facta steht diffamari als ubergeschr. Glosse.

licet supra nominatis poetis sim abiectior et ob ipsorum facetam urbanitatem satis spretus, quia nec poëtam nec amusoterum me esse profiteor, tamen uestra auctoritate iubente, quibus parua delectant, de magnis parua excerpto, et ne per omnia potentibus mentiar uel supradicto amico in his satisfaciam, si uel pauca referam. cum ipse ad summos euolauerit, inde rogo capiat summa et ob hanc iniuriam ne spernat minima, quia apes et formicae si uires non habent, ingenium tamen habent¹⁾ ac monoceros corpore paruo cornu tamen configere audet. eo schemate et ego putto tuus, si te in manibus teneo, a facie ipsius magni Homeri non fugio. et nescio cuius mentis sit, me uero ita precipitem scio, ut si bacillum tuum non intermiseras, ad capillos usque deuoluemur. inter hec etiam et cuiusdam Scotticae perę iacula uereor ceu ex latere emissa, quae modo in partibus Ausoniae puttoni cittonias uel aliud quid incogniti cibi colligit et, licet attrita fronte, apparebit, quando putto inde gustabit. taertius timor me praemitt caluus iam dictus partibus his fauens, sed tuo priuilegio semper saluo. consolatur me una res super eo, quia talis caluus numquam erit saluus, immo erit saluus, si bene fuerit caluus. hancque horripilationem forsitan in ponte Cumetensi hauserat, quando de Bobionensi coenobio reliquias sancti Columbani secum ferens rediit et ob incuriam quandam de naui egrediens proram inpegit et in mare * cecidit indeque a subleuantibus emersus putabatur a nautis, ut esset p. 70 Paulus. sed quia ut quondam Iacob claudicabat, cognitus est a ducentibus, ut is esset, qui antea per se talis incedebat. grande tamen tantum periculum et laudandus deus, qui eum liberauit per suum miraculum. haecque alias suo loco dicenda relinquo.

Ceterum mi magister et domine amabilissime in calce huius epistolę sanctitatem uestram obnixe deposco, ut nugas presentes eloquii mei ita suscipiatis, ueluti optime confido in paternitatem uestram. adiunxi autem et huic operi breve opusculum, quod de incoceptione nostri coenobii et fratrum ibidem deo olim famulantium uita conscripsi ipsaque dicta uiro per omnia doctissimo domino Gozbaldo episcopo uel approbanda seu refutanda commendaui. et quia ille haec sibi grata diuidicauit uestro non ingrato iudicio examinanda destinaui. simul et hoc scitote, quod nec in cera uel in tabula hec expressi, sed sicut in presentibus scedis dictata sunt, ita sunt uobis directa, ut si forsitan coram lecta non placuerint, non sit dolor perisse quod constat uile fuisse. in priori quidem opere Anitium Boetium sum imitatus, in isto uero Prosperi nostri morem ex parte secutus. tu uero doctor sagacissime linceis oculis²⁾ in talibus utens orationibus tuis me adiuta, quatinus ad portum quietis quandoque prospere euectum audias me inter letissimos celeuma ex alto canentem. sancta et inseparabilis trinitas uos cum omni grege uestro bene ualere faciat mei memorando semper in quo amen.

O felix uates senioris nomine dignus
poscimus optatam det tibi Christus opem.
dum bona cuncta³⁾ placent cunctis pietate ministra,
actibus aeque tuis mens mea laeta manet.
est tibi larga manus, placidum cor, dulcia uerba,
es probus et sollers, promptus ad omne bonum,

p. 71

¹⁾ ad haec ne obsisterem, intulisti illud Socraticum, Apis, inquiens, quod nequit viribus conatur ingenio. et cernis, quod fert formica folliculum sibimet permaximum ac per id statura non despicitur, cum magnitudo oneris deportetur. Gundrammo Erminricus.

²⁾ Quodsi, ut Aristoteles ait, lynceis oculis homines uerentur. Boeth. de consol. philos. III. 8. ³⁾ cuncta H.

munificus, sapiens, castus, sincerus et equus,
absoluens legis mystica quaeque piae;
artis grammaticæ et summus sophista uocaris,
undique doctus eris artibus omnigenis.
quattuor et clarus uirtutibus almus haberis,
innumeris aliis ex caritate micans.
uestra ob quas res non potui e bonitate silere,
sed mage te ostentans esse legentis odor.
care Grimolde pater gratis haec auribus hauri
carmina, quae nullo sunt peritura die.
dum rapidis sol currit equis, uibramine terras
inlustrat, gelidis dum mare feruet aquis,
istis in dictis legitur tua fama beata
nominis eterni et gloria magna tui.
te precor interea nostram bene suscipe Musam,
ut sit tuta canens, sis pia pelta tegens.
liuor edax tacito si quisquam murmure dicat,
cur haec auderem scribere inepta tibi
et lacerare cupit nostros molimine uersus,
tu pater alme manum porridge quaeo mihi
et mecum simul improbitatis ab igne rubentem
reice, ne fuscat candida dona tua.
quod si non ccesset lacerans mea dicta susurro,
hoc ipse exponat posco problema tibi;
oenon paleon pi melin gallan eleon
et non miraris dulcia nosse tua.
neon ide lalo rema sison ripho ariston
uescere quis poteris tuque poeta tuis.
phrontistes phronimos phisa philoponia nechros
hoc fecit Christus primus in orbe deus,
qui cruce frugifera mundum ex pietate redemit,
nos saluat morte perpetua moriens.
sic cum surrexit docuit nos surgere posse
ascendensque polum scandere quemque monet,
cuius nempe crucis donis nunc tangere quaedam
Musa uolebat ouans, sub breuitate iocans;
sed quia nec cosmus toto si sudat in orbe,
hanc digna poterit laude sonare crucem,

V. 31 am Rande uinum butyrum bibe lac oleum.

V. 33 am Rande nouum uide loquor uerbum moue sorbeo prandium.

V. 35 am Rande curator sapiens sufflat studium mortuus.

45 sume tamen gustum hic huius cum laude triumphi,
uersibus innixis cerne suprema notis
et sancta prece sic me sustentare memento,
ludere quo possit Musa ferendo pyra.
Crustumis Syriisque pyris¹⁾ sunt hec potiora,
50 in quibus auxilium poscimus ad dominum.
mollia Pyerides subtili carmina filo
non nebunt domini ueste nitente mihi,
Castalides nec percurrunt subtemine telas,
fusis namque meis purpura sed dabitur.
55 ante cadant imis miscentia sidera terris,
aut fluat ad summos flumen ubique polos,
Nylo ante Herydanus properet pugnacibus undis,
aut Tygris Rhodanum tangat ab amne furens,
ante plagas mundi radios sol condat in omnes,
60 quam tuus a nostro pectore amor redeat.
iamque uale felix per tempora longa magister
ac memor esto mei, sum memor ipse tui.

VERSUS LXIII

Splendida marmoreis ornata est aula columnis
quam Grimoldus ouans firmo fundamine struxit,
ornauit, coluit Hludewici principis almi
temporibus multos laetus feliciter annos.

Aula palatinis perfecta est ista magistris,
insula pictores transmiserat Augia clara.

Hic deus est praesens puro poscentibus ore,
dans miseris ueniam, contritis corde medelam.

Agmina sanctorum laudantia uoce serena
ante thronum domini sistunt per saecula cuneta.

O generosa parens cunctis gratissima doctis,
o decus imperii, rectrix dignissima mundi,
sole splendidior, fuluo preciosior auro,
quam praeclara nites toto sapientia mundo.

p. 73

¹⁾ Vergil. Georg. II. 88.

Aspice quam pulchro decorata est ordine mater
natarum clare diues sapientia fulgens.

Continet hic paries ueterum monimenta sophorum,
claro qui totum docuerunt dogmate mundum.

Hic manet interius diuine legis amator
Grimoldus humilis, templum hoc qui condere iussit.

DE GRIMALDO MAGISTRO.

Quamuis subteragas regum tabularia uitam
non te pretereo, specubusne latebis Homere?
noui namque Sicana tibi spelea placere,
solus ubi Musis Musarum et amore fruaris.

- 5   saepe tamen magnis uictoribus optima cudas
carmina, tempus erit rutilo te sole calere.
Corporis at nostri si singula membra loquaces
in linguas uario rerum uertantur ab usu
argutae aut setis possint creuisse cicute,
10   omnibus impar ero magnorum promere laudes,
ut dignum est; procerum melius miranda tacemus,
quam tam magnum humili pondus sermone leuemus.
Cura mihi fuerat tales cognoscere fasces
rimabarque sagax tantarum munia rerum.
15   dumque sitim iam pene sacro restinximus haustu,
et sitis est ingens tam feruida cura uidendi,
quaeritur unde essem et missu cuiatis adessem.
obstupui et totam pauitans rem ex ordine pando,
sufficiat uidisse semel, laudare perennis
20   instat amor, diuina manum clementia uestram
omnibus in populis faciat retinere trophea
felicemque patrum famam cum prole togata,
et fieri in magno allectos per saecula senatu
utque timent uestros laetis in saltibus arcus
25   ursus, aper timidusque lepus ceruique fugaces,
damma, lupus immane bouisque examen agrestum,
sic Vulgar Sarraque cenus malus hospes Hiberis,
brutus Britto, Danus uersutus et horridus Afer

v. 8 uertuntur *H.* uertantur verb. Wattenbach. v. 22 togatam *H* togata Wattenbach. v. 27 sarraequa cynos *H* sarraequa cenus vermutet Brower annal. Trevirens. I. 439.

subdat honorandis sua colla exterrita dextris.
30 nunc tandem creuit felix respublica, cum sat et reges sapiunt simul et regnant sapientes.
Tetrico stulte uale, quia te suadente canebam,
non mirum est uitiis nostram sordere camenam,
nec mihi materiam nec uerba ostendere nosti.
35 haec tibi si qua ferat ratio, tum Musa nitebis.
hic calatum placuit, uesper iam, figere, surgit.
Edidit haec Strabus paruissima portio fratrum,
Augia quos uestris insula alit precibus.
Strabonem quamquam dicendum regula clamet,
40 Strabum me ipse uolo dicere, Strabus ero.
quod factor uitiauit opus, si dicere fas est,
hoc uitiatu edam nomine, parce deus.

In Wizunburg.

Hanc sancti sub honore Petri renouauit et auxit
abbas Grimaldus lucis amore domum.
hic ex corde petens diuino munere sumet
quod cupid et uotis congrua dona suis.

Hoc quoque uirgo dei genetrix ueneranda sacellum
Grimaldus humilis compsit honore tuo.
ipsi mercedem cunctisque precantibus istic,
quod pie presumunt, dedere posce deum.

Dulcissimo fratri ac reuerentissimo abbatи Grimoldo Rabanus uilissimus seruorum
dei seruus in Christo salutem.

Hunc ergo ex scriptis confeci rite libellum
sanctorum patrum frater amate tibi.
ut quorum celebras festa, tu noueris actus
et finem uitae, quo hinc abiere polum.
5 sicque bene ipsorum meritis precibusque iuuatus
ad caeli regnum laetus et ipse migres,
quo deus aeternus hominum fortissimus auctor
cum sanctis temet collocet atque beet.

v. 30 Vgl. Boeth. *de consol. philos.* I. 4 Atqui tu hanc sententiam Platonis ore sanxisti: Beatas fore respublicas, si eas uel studiosi sapientiae regerent uel earum rectores studere sapientiae contigisset; *Aur. Prudentii. contra Symmach.* l. I. v. 30 Nimirum pulcre quidam doctissimus: Esset publica res inquit, tunc fortunata satis, si uel reges saperent uel regnarent sapientes.

uiue meae uires lassarumque anchora rerum
10 naufragio et litus tutaque terra meo¹⁾; solus honor nobis, urbs tu fidissima semper
curisque afflito tuta quies animo.
sintque licet montes inter cum fluctibus arua,
mens tecum est, nulla quae cohibetur humo.
15 te mea mens sequitur, sequitur quoque carmen amoris,
exoptans animo prospera cuneta tuo.
qui mihi te notum dedit et concessit amicum,
conseruet sanum Christus ubique mihi.
ante solum terrae caelique uolubile cyclum
20 praetereant, uester quam quoque cesseret amor.
hocque pater monui, moneo te iterumque monebo,
sis memor ipse mei, sicut et ipse tui,
ut deus in terris quos hic coniunxit amicos,
gaudentes pariter iungat in arce poli.

II.

IN ADVENTV KAROLI FILII AVGVSTORVM.

- 1 Ecce uotis apta uestris
uenit hora, psallite;
gaudium cordis patescat
claritate carminum.
salve regum sancta proles
care Christo Carole.
- 2 Nullus ordo, nulla rerum
nunc silescat uastitas,
mens et lingua, cor, uoluntas
laudem dando personet. salve etc.
- 3 Credimus superna uotis
angelorum milia
nostris congaudere digne
ut dicamus cernui: salve etc.
- 4 Anna uatem, Sarra risum
non fudit libentius,
quam te toto nunc tenellum
corde mulcet Augia. salve
- 5 In te terra nostra patrem
suscepit cum fratribus,
cum quibus tibi decora
pars honoris permanet. salve
- 6 Ferte nabla tibiasque,
organum cum cimbalis,
flatu quicquid, ore, pulsu,
arte constat musica. salve
- 7 Dicat omne plebis agmen,
clerus ipse primitus,
diues, pauper, sospes, eger
consonent in laudibus. salve
- 8 Te Maria sancta uirgo
cum subiectis omnibus
in salutem christianam
protegat feliciter. salve

1) terraneo *H* terra meo *Brower.*